

Sezona 2017/2018

BEOGRADSKA FILHARMONIJA

Voda

Dirigent: **Danijel Rajskin** / Conductor: **Daniel Raiskin**
Solista: **Lukas Geniušas**, klavir / **Lukas Geniušas**, piano

Petak, 24. novembar 2017. godine
Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

Program:

Feliks Mendelson

Hebridi, uvertira

Felix Mendelssohn

The Hebrides, Overture

Trajanje: oko 10 min.

Frederik Šopen

Koncert za klavir i orkestar br. 1, op. 11 u e-molu

Frédéric Chopin

Concerto for Piano and Orchestra No. 1, Op. 11 in E minor

Trajanje: oko 40 min.

Robert Šuman

Simfonija br. 3, op. 97 u Es-duru (*Rajnska*)

Robert Schumann

Symphony No. 3, Op. 97 in E-flat major (*Rhenish*)

Trajanje: oko 33 min.

Koncertmajstor: Miroslav Pavlović

Concertmaster: Miroslav Pavlović

Feliks Mendelson (1809–1847) je još u mladosti stekao slavu kao pijanista i kompozitor, pa je već 1829. godine, kao dvadesetogodišnjak, održao turneju po Evropi kada je prvi put posetio Englesku. Inspirisan predelima koje je video na ovom putovanju, kompozitor je napisao dva poznata dela – *Škotsku simfoniju* i koncertnu uvertiru *Hebridi*, nastalu nakon posete istoimenom arhipelagu na zapadnoj obali Škotske. Tada ga je posebno zadivila mistična Fingalova pećina na ostrvu Stafa, čije staro galsko ime u prevodu znači „pećina melodija“. Mendelson je toliko bio očaran maglovitim prizorom robusnih stena i morskih talasa, da je pismu upućenom sestri Fani, skicirao muzičku temu kako bi joj dočarao kakav su utisak Hebridi ostavili na njega. Ovaj jednostavni materijal, figura u ha-molu koja simboliše morske talase, postao je prva tema uvertire i prožima čitavo delo, dok druga tema, poverena fagotu i violončelima, spada u najlepše melodije koje je Mendelson komponovao. Muzičkim tokom netipičnog sonatnog oblika u kojem je delo napisano dominira misteriozni ton, brojna *krešenda* i *sforcanda* aludiraju na udare talasa u stene, dok šesnaestinske figure odslikavaju treperenje vodene površine. Mendelson je uvertiru dovršio krajem 1830. godine, i nazvao je *Usamljeno ostrvo*, međutim, budući da nije u potpunosti bio zadovoljan, 1832. godine je revidirao i partituru naslovio *Fingalova pećina*, dok je u orkestarskim deonicama pisalo *Hebridi*. Često opisivano i kao tonska poema, delo je danas poznato pod oba naziva, i uživa status remek-dela među koncertnim uvertirama.

Istaknuti poljski kompozitor i pijanista koji je značajan deo života proveo u Parizu, **Frederik Šopen** (1810–1849), celokupno stvaralaštvo posvetio je jednom instrumentu – klaviru. Neposredno pred odlazak iz domovine u koju se više neće vratiti, Šopen je u Varšavi napisao i sa velikim uspehom izveo oba svoja koncerta za klavir i orkestar. Iako je nastao nakon Koncerta u ef-molu op. 21, Koncert u e-molu op. 11 je objavljen ranije, te je označen kao prvi. Mada je orkestracija često kritikovana i nema tradicionalnog odnosa između soliste i orkestra, dela su se održala na repertoaru zbog raznovrsnih mogućnosti koje pružaju solisti da pokaže svoje sposobnosti. Hektor Berlioz, inače Šopenov prijatelj, primetio je da je u ovim ostvarenjima orkestar „samo pratnja, i to hladna i takoreći beskorisna“, budući da klavir apsolutno dominira.

Koncert za klavir i orkestar u e-molu ima tipičnu trostavačnu koncepciju, a Šopen ga je posvetio jednom od najpoznatijih pijanista tog vremena, Fridrihu Kalkbrenneru. Prvi stav je strastven, ali i nežan, a solista nastupa tek nakon kompletne orkestarske ekspozicije. Drugi stav je Romansa, inspirisana Šopenovom ljubavlju prema sopranu Konstanci Gladkovskoj. Njegova izrazito melodična klavirska deonica može se čak izvoditi i kao samostalni komad, podseća na nokturno, a orkestar je gotovo neprimetan. Sam kompozitor je o njemu rekao da predstavlja „sanjarenje o jednom predivnom času u proleće, na mesečini, koje je kao romansa, mirno i melanholično“. Finalni rondo je izuzetno virtuozan i zahtevan za solistu, baziran na elementima krakovjaka – poljskog popularnog narodnog plesa.

Sve četiri simfonije **Roberta Šumana** (1810–1856) nastale su u periodu od deset godina (1841–1851), a Treća simfonija u Es-duru, op. 97

predstavlja poslednju komponovanu, budući da je Četvrta nastajala u periodu kada i Prva. Treću simfoniju, koja je dobila nadimak *Rajnska simfonija*, Šuman je komponovao „u jednom dahu“, za tek nešto više od mesec dana krajem 1850. godine, nakon što se preselio u Diseldorf, grad na reci Rajni, gde je priređena i premijera dela u februaru 1851. godine. Delo sadrži pet stavova, a zbog izabranog tonaliteta, Es-dura, često se piše o uticaju Betovenove *Eroike* (naročito u prvom stavu). Određene paralele se mogu podvući i sa Betovenovom Šestom simfonijom zbog inspiracije prirodom.

Kompozitor je simfoniju napisao nakon kraćeg putovanja sa suprugom Klarom po rajnskoj oblasti, podstaknut prirodom s kojom se susreo, međutim, delo nije programsko, jer je kompozitor smatrao da je bolje da slušaoci sami steknu impresije, nego da ih on nameće. Prvi stav je energičan, a za njim slede dva laganija, najpre ländler, kao alternativa tradicionalnom skercu, a zatim i lirski intermezzo koji demonstrira Šumanovo umeće pisanja za glas. Četvrti stav inspirisan je katedralom u Kelnu, a svečani karakter naznačen je jednostavnim koralom, nakon čega Šuman koristi i kompleksnu polifonu tehniku. „Tema katedrale“ vratiće se u finalu, ali u svetlijem okruženju, a završetak je trijumfalan, sa reminiscencijama na početak dela.

Biljana Aleksandrovski*

Sledeći koncert Beogradske filharmonije je u četvrtak, 7. decembra u okviru ciklusa *Filharmanija* i petak, 8. decembra 2017. godine u okviru ciklusa *Zemlja* u Zadužbini Ilije M. Kolarca sa početkom u 20 časova:

Hans Graf

Sergej Babajan, klavir

I. Stravinski: *Pogrebna pesma* (srpska premijera)

P. I. Čajkovski: Koncert za klavir i orkestar br. 1

S. Rahmanjinov: Simfonija br. 3

Poštovani pretplatnici, obaveštavamo vas da će pred početak svakog koncerta Beogradske filharmonije, u 19:30 časova, u Muzičkoj galeriji Kolarca, muzikolog Maja Čolović-Vasić držati uvodno predavanje o delima koja su na programu te večeri.

Poštovani posetioci, molimo vas da isključite mobilne telefone i obaveštavamo vas da je za vreme koncerata Beogradske filharmonije strogo zabranjeno fotografisanje i korišćenje uređaja za video ili audio snimanje. Želimo vam prijatno veče.

Dear visitors, please turn off your mobile phones; you are also kindly reminded that taking photographs and the use of video and audio recording devices is strictly forbidden during the concerts of the Belgrade Philharmonic. We wish you a nice evening.

*U sezoni 2016-17, Beogradska filharmonija pruža priliku odabranim mladim muzikolozima da pisanjem programskih komentara obogate svoju stručnu praksu.

Glavni gostujući dirigent Beogradske filharmonije, **Danijel Rajskin**, rođen je i odrastao u Sankt Peterburgu. Muzičku školu je pohađao od svoje šeste godine, a školovanje je nastavio na proslavljenom konzervatorijumu u svom rodnom gradu, gde je studirao violu i dirigovanje. Usavršavao se kod Marisa Jansonsa, Nemea Jarvija, Milana Horvata, Voldemara Nelsona i Jorme Panule.

Sa 20 godina, Danijel Rajskin je otišao iz Sovjetskog Saveza kako bi studije nastavio u Amsterdamu i Frajburgu, a vrlo brzo je postao tražen kao

jedan od vodećih evropskih violista – i kao solista i kao kamerni muzičar. Odlučio je da se postepeno preorijentiše ka karijeri dirigenta i uskoro je postao priznat kao jedan od najsvestranijih dirigentata mlađe generacije. Negujući širok repertoar, Rajskin često ide i van glavnih tokova u svojim neobično osmišljenim programima.

Od 2005. do 2016. godine, Danijel Rajskin je radio kao šef-dirigent Rajnske filharmonije u Koblencu, a od 2008. do 2016. godine je isti posao obavljao i u Filharmoniji *Artur Rubinštajn* u poljskom gradu Lođu. Među njegovim redovnim angažmanima u ulozi gostujućeg dirigenta širom Evrope i Azije su i nastupi sa Brandenburškim državnim orkestrom iz Frankfurta, orkestrom Dala Sinfonijeta, Simfonijskim orkestrom iz Diseldorfa, Estonskim nacionalnim simfonijskim orkestrom, Filharmonijom iz Buenos Airesa, Filharmonijom iz Jene, Simfonijskim orkestrom iz Haife, Sinfonijetom iz Hong Konga, Filharmonijom Karol Šimanovski iz Krakova, Simfonijskim orkestrom iz Malmea, Orkestrom Marinski, orkestrom Mocartum iz Salzburga, Nacionalnim simfonijskim orkestrom Tajvana, Filharmonijom Severnonemačke radiotelevizije iz Hanovera, Državnim simfonijskim orkestrom Nova Rusija iz Moskve, Simfonijskim orkestrom iz Odenzea, Nacionalnim orkestrom iz Liona, Filharmonijom iz Marseja, Holandskim simfonijskim orkestrom, Simfonijskim orkestrom Tenerifa, Nacionalnim simfonijskim orkestrom Meksika, Državnom filharmonijom iz Majnca, Simfonijskim orkestrom Praškog radija, Simfonijskim orkestrom RTV Slovenije, Šangajskom filharmonijom, Slovačkom filharmonijom iz Bratislave, Štutgatskom filharmonijom, Flandrijskim simfonijskim orkestrom, Orkestrom Tonkinstler iz Donje Austrije, Uralskom filharmonijom, Varšavskom filharmonijom, Virtemberškom filharmonijom iz Rojtlingena i Zagrebačkom filharmonijom.

Među poznatim solistima sa kojima je Danijel Rajskin nastupao su Martin Frost, Alban Gerhart, Natalija Gutman, Peter Jablonski, Janin Jansen, Kari Kriku, Lang Lang, Fransoa Lelo, Aleksej Ljubimov, Miša Majski, Vladimir Mendelson, Midori, Šlomo Minc, Danijel Miler-Šot, Stiven Osborn, Enriko Pače, Ivo Pogorelić, Julijan Rahlin, Vadim Rjepin, Benjamin Šmit, Dmitrij Sitkovjecki, Julijan Štekel i Aleksej Volodin.

U nedavna diskografska izdanja Danijela Rajsčina ubrajamo Bramsov celokupni simfonijski opus za izdavačku kuću Two Pianists i Šostakovičevu Četvrtu simfoniju za AVI, pri čemu su oba izdanja dobila odlične kritike. Njegov snimak koncerata za violončelo Korngolda, Bloha i Goldšmita sa Julijanom Štekelom, objavljen za AVI, dobio je nagradu Eho Klasik 2012. godine.

Lukas Genijušas je rođen u Moskvi 1990. godine. Klavir je počeo da svira sa 5 godina, na pripremnom odeljenju Muzičkog konzervatorijuma *F. Šopen* u Moskvi, gde je i diplomirao 2008. godine.

Rođen je u muzičkoj porodici koja je imala veliku ulogu u njegovom umetničkom razvoju, a naročito velike zasluge ima njegova baka Vera Gornostajeva, istaknuti predavač i profesor na Moskovskom konzervatorijumu. Genijušas je brzo postao laureat nekoliko velikih takmičenja, poput Takmičenja pijanista *Dina Bahauer* u Juti, i osvajač srebrne medalje na Međunarodnom takmičenju pijanista *Šopen* 2010. godine. Dve godine kasnije postao je dobitnik nagrade *German Piano* u Frankfurtu. Jedna od najznačajnijih nagrada svakako je srebrna medalja na 15. takmičenju Čajkovski u Moskvi 2015. godine.

Genijušas je nastupao sa brojnim orkestrima kao što su Hamburški simfonijski orkestar, Duizburški simfonijski orkestar, Škotski simfonijski orkestar Bi-Bi-Sija, Sanktpeterburška filharmonija, Kremerata Baltika, Orkestar Pozorišta Marinski, Varšavska filharmonija i Simfonijski orkestar Birmingema, sa dirigentima poput Valerija Gergijeva, Mihaila Pletnjova, Andreja Borejka, Saulijusa Sondeckisa, Dmitrija Sitkovjeckog, Antonija Vita, Rafaela Pajarea, Romana Kaufmana, Dmitrija Lisa i mnogih drugih. Nastupao je na prestižnim festivalima širom sveta, poput muzičkih festivala Rajngau, Rur, Lokenhaus, *Piano aux Jacobins*, i koncertnim salama Auditorijum u Luvru, Vigmor Hol i najpoznatijim dvoranama Rusije i Južne Amerike.

Najznačajniji nastupi u sezoni 2015/16. bili su resitali u Sali Gavro u Parizu i u okviru Međunarodnog ciklusa klavirskih resitala u Londonu, zajedno sa Simfonijskim orkestrom Japanske radiotelevizije pod upravom Tugana Sokijeva, kao i sa Mihailom Pletnjovim i Ruskim nacionalnim orkestrom. Nedavno je imao nastup na Međunarodnom festivalu pijanista u Rok d'Anteronu i prvi put je učestvovao na Festivalu u Verbijeju, izvodeći solo i kamerne resitale.

U sezoni 2016/17. ponovo je nastupao u Sali Verdi u Milanu, dvorani Marinski 3 i Velikoj sali Moskovskog konzervatorijuma, a imao je i priliku da prvi put drži resitale u Montrealu i Vašingtonu. Među važnim budućim angažmanima su i nastupi sa Šarlom Ditoom i Singapurskim simfonijskim orkestrom, Japanskom filharmonijom i Aleksandrom Lazarevim u Jokohami, kao i sa Simfonijskim orkestrom Toronta i Filharmonijom Francuskog radija.

Genijušas je ostvario snimke kompletnih Preludijuma S. Rahmanjinova (*Piano Classics*), zatim album *The Emancipation of Dissonance* (sa delima Desjantikova, Arzumanova i Rjabova) i dr.

Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja u Rusiji i Litvaniji, odakle je poreklom. Od 2015. godine, učestvuje u filantropskom projektu *Looking at the Stars* u Torontu, čija je svrha da približi klasičnu muziku institucijama i organizacijama (zatvori, bolnice i prihvatilišta), u kojima ljudi nemaju priliku da uživo čuju klasičnu muziku.